

Mùa Xuân trong nhạc của Nguyễn Văn Đông

© Cát Linh (RFA)

Nguồn: © <https://www.quinhon11.com> | Jan 13, 2020

<https://chotramnguoinhaque.files.wordpress.com/2021/01/0b7db-nguyenvandong2b01.jpeg> Sĩ Nguyễn Văn Đông

Có lẽ thời điểm này, nơi quê nhà, đi nơi nào, chúng ta cũng có thể nghe vang những giai điệu vui tươi, rộn rã chuẩn bị đón xuân về. Nói đến nhạc Xuân, thì rất nhiều nhạc sĩ Việt Nam đã ghi dấu tên mình vào những ca khúc chứa đầy những hình ảnh của mùa Xuân. Thế nhưng, có một người nhạc sĩ, mà những nhạc phẩm mùa Xuân của ông lại bàng bạc một nỗi buồn. Tuy nhiên, đó lại là những ca khúc Xuân bất hủ được nhắc nhớ đến tận ngày hôm nay. Đó là nhạc sĩ Nguyễn Văn Đông và hình ảnh mùa Xuân trong sáng tác của ông.

* *Xuân của người tình*

*“Chiều nay thấy hoa cười chợt nhớ một người
Chạnh lòng tôi khơi... bao niềm nhớ
Người nơi xa xăm phương ấy
Người còn buồn còn thương còn nhớ
Nắng phai rồi em ơi...”
(Nhớ Một Chiều Xuân)*

Có vẻ như là không công bằng khi một ca khúc viết về thời điểm đất trời chuẩn bị giao hòa lại không được mang một giai điệu vui tươi, rộn ràng như mùa Xuân phải có. Không những chúng ta không tìm thấy hình ảnh của hoa mai hoa đào nở rộ, hay những câu chúc căng tràn nhựa sống, mà ngược lại là những nỗi nhớ, nỗi buồn vương đậm trong câu hát. Cho dù có nhìn thấy được hoa có cười thì người cũng không thể vui, vì mãi ngơ ngác đi tìm *“một tình thương nơi phương trời cũ”*.

“Ông có những mùa Xuân buồn trong quãng đời thơ ấu, nhiều bất hạnh ! Như gia đình lâm cảnh tang thương. Người thân yêu ly tán trong chiến tranh, ông mất mùa Xuân tuổi thơ khi cha mẹ bị tù đầy. Lớn lên đi lính, ông lại thường bị ứng trực vào mùa Xuân ở các đơn vị hẻo lánh...” – (Nhà thơ Du Tử Lê)

Ca từ đẹp, giai điệu trầm bổng. Những câu hỏi nhẹ nhàng nhưng chất chứa nhiều u uẩn, cái u uẩn của kẻ đã đánh mất đi một điều tốt đẹp mà mình từng có. Có phải rằng nếu có điều tốt đẹp ấy bên cạnh thì nắng của buổi chiều Xuân sẽ không phai nhạt và chiều chưa vội tàn dần trên ngàn lá?

“Tôi viết ca khúc này để nhớ một người con gái mang quốc tịch Áo. Chúng tôi gặp nhau tại Hawaii. Ngày chia tay để trở về Việt Nam, tôi đã hẹn trở lại và sẽ không phụ lòng của cô”. Thế rồi, ca khúc Nhớ Một Chiều Xuân ra đời đã trả lời tất cả cho lời hẹn của ông.

“Chiến tranh liên miên. Đời lính cứ rầy đây mai đó. Tôi đã không thể thực hiện hiện lời hẹn của mình”. Cuộc tình ly tan ! Rồi lại thêm một mùa Xuân khác, tuy có hoa mai, hoa đào, nhưng tác giả vẫn chuyển vào ca khúc Xuân của mình sự trống vắng trong cõi lòng. Thấy hoa cười, mà nhớ người !

*“Xuân sang là lời chợt thấy hoa cười
Nỗi riêng chạnh nhớ một người
Từ mùa Xuân trước tới bây giờ còn mơ...”
(Dáng Xuân Xưa)*

Không thể nói khác đi rằng nhạc Xuân của Nguyễn Văn Đông chỉ mang màu sắc buồn và hoài niệm. Trải khắp ca từ của ông là những kỷ niệm đã qua, là những giấc mơ không thành hiện thực.

*“Xuân nay mang về kỷ niệm ngày xưa thên thang
Bâng khuâng thấy hoa mỉm cười chạnh nhớ tới người
Đầu cành oanh anh nói hình dáng Xuân xưa...”*
(Dáng Xuân Xưa)

*** Xuân của người lính** Mùa Xuân trong nhạc của Nguyễn Văn Đông không chỉ là nắng phai và chiều tàn, không chỉ là sự xa cách và hoài niệm, mà đó còn là đêm tiền đồn lạnh lẽo, u ám, phủ rợp màu của cuộc chiến. Đêm 30 không có tiếng pháo, thay vào đó là tiếng súng và xác hoa tàn. Đó là đêm 30 Tết của Nguyễn Văn Đông.

*“Đón giao thừa một phiên gác đêm
Chào Xuân đến súng xa vang rền
Xác hoa tàn rơi trên bóng súng
Ngỡ rằng pháo tung bay
Ngờ đâu hoa lá rơi...”*
(Phiên Gác Đêm Xuân)

Phiên Gác Đêm Xuân, nhạc phẩm ra đời cách đây nửa thế kỷ. Khi ấy, tác giả là một Trung Úy 24 tuổi đời. Ông nói rằng cái tuổi ấy là tuổi của mùa Xuân đời người, nhưng tâm hồn thì đã nhuộm đậm màu quân hành.

<https://i.ytimg.com/vi/Y1AD3KGsv8c/maxresdefault.jpg> Phiên Gác Đêm Xuân, © Ảnh internet

Trong một lần trò chuyện cùng ông, từ Virginia, tác giả Hoàng Lan Chi có viết rằng: *“Chính tại Đồng Tháp Mười, vùng đất địa linh nhân kiệt, đã gợi hứng cho tôi sáng tác những bản hùng ca như Súng Đàn, Vui Ra Đi. Rồi tiếp sau đó là các bản nhạc Phiên Gác Đêm Xuân, Chiều Mưa Biên Giới, Sắc Hoa Màu Nhớ được ra đời cũng tại vùng đất thiêng này. Khi đi vào vùng hỏa tuyến, là chàng trai trẻ độc thân, với một mối tình nho nhỏ thời học sinh mang theo trong ba-lô, tôi bước nhẹ tênh vào cuộc chiến đầu đời”*.

Mùa Xuân, thời khắc đất trời giao hoà, thì cũng là thời gian dành cho con người sự sum vầy đoàn tụ. Thế nhưng, với cuộc đời người lính, thì đó là một niềm mơ ước. Nguyễn Văn Đông là người lính, thế nên, đó cũng là ước mơ của ông. Niềm mơ ước nghe rất bình thường, giản dị, nhưng lại rất xa vời:

*“Ngồi ngắm mấy nóc chòi canh
Mơ rằng đây mái nhà tranh
Mà ước chiếc bánh ngày xuân
Cùng hương khói vương niềm thương...”*
(Phiên Gác Đêm Xuân)

Rồi chính ông cũng đã kể cho Hoàng Lan Chi rằng: *“Tiền đồn cuối năm, đêm 30 Tết, trời tối đen như mực, phút giao thừa lạnh lẽo hắt hiu, không bánh chưng xanh, không hương khói gia đình. Tôi ngồi trên tháp canh quan sát qua đêm tối, chỉ thấy những bóng tháp canh mờ nhạt bao quanh khu yếu điểm như những mái nhà tranh, chập chờn dưới đóm sáng hỏa châu mà mơ màng về mái ấm gia đình đoàn tụ lúc xuân sang. Thay cho lời chúc Tết là tiếng keng đánh cầm canh và tiếng hô mật khẩu lên phiên gác. Vào đúng thời điểm giao thừa, ngọn đèn bão dưới chiến hào thấp sáng lên như đón chào năm mới thì cũng là lúc những tràng súng liên thanh nổ rền từ chốt tiền tiêu. Khi ấy vào buổi tinh mơ của trời đất giao hòa, vạn vật như hòa quyện vào trong tôi, có hồn thiêng của sông núi, có khí phách của tiền nhân. Tôi nghe tâm hồn nghệ sĩ của mình rộn lên những xúc cảm lạ thường, làm nảy lên những cung bậc đầu tiên của bài Phiên Gác Đêm Xuân”*.

Phiên Gác Đêm Xuân là ca khúc bắt đầu cho những sáng tác về nhạc lính của Nguyễn Văn Đông. Và cho đến nửa thế kỷ sau, cho đến tận bây giờ, bất cứ người Việt Nam nào khi nghe những lời ca của Phiên Gác Đêm Xuân, vẫn chạnh lòng nhớ về một thời chiến tranh đã qua. Nguyễn Văn Đông đã để lại một ca khúc Xuân mang đậm chất bi hùng, nhưng không kém phần lãng mạn. Cái lãng mạn của tuổi trẻ đang dần thân vì lý tưởng.

Dù là mùa Xuân của người tình hay mùa Xuân của người lính, thì Nguyễn Văn Đông vẫn không thể tạo ra một cõi Xuân dập dền nụ hoa vàng, lộc non và sữa ngọt, càng không réo rắt những tiếng cười, tiếng chim hót vang mọi nơi như Phạm Đình Chương cảm nhận trong Đón Xuân.

Nhà thơ Du Tử Lê từng kể lại về sự khác lạ trong nhạc Xuân của Nguyễn Văn Đông rằng: *“Ông có những mùa Xuân buồn trong quãng đời thơ ấu, nhiều bất hạnh! Như gia đình lâm cảnh tang thương. Người thân yêu ly tán trong chiến tranh, ông mất mùa Xuân tuổi thơ khi cha mẹ bị tù đầy. Lớn lên đi lính, ông lại thường bị ứng trực vào mùa Xuân ở các đơn vị hẻo lánh...”*

Mùa Xuân đang chuẩn bị về bên kia nửa vòng trái đất. Sẽ có hình ảnh hoa mai, hoa đào, những đêm ngồi canh bánh chưng bánh tét bên bếp lửa bập bùng. Chắc chắn sẽ không còn tiếng súng xa vang rền... Nhưng có chắc rằng sẽ không còn ai nhớ đến những nóc chòi canh và hoa tàn rơi trên bóng súng?

© **Cát Linh – Phóng viên RFA**